

Gosse B3275

Berättelsen om
en stulen barndom

**KLAS
BERNHARD**

Innehållet i samtliga textcitrat i denna bok är
återgivna ur dokument som finns
arkiverade i gossens akt
nr: B3275
i Norrköpings Stadsarkiv.

www.ebesforlag.se
1:a upplagan, 1:a tryckningen

Gosse B3275 - Berättelsen om en stulen barndom

Författare © 2021 Klas Bernhard

Ansvarig utgivare: Ebes förlag

Omslag layout © Eva-Karin Berglund

Omslagsfoto © Klas Bernhard

Foton i boken om inget annat anges © Klas Bernhard

Font titel: Dogtown Typewriter @ Lukas Krakora

Tryckt av DH Printing House, Riga, Lettland

ISBN: 978-91-89263-08-6

GOSSE B3275

Berättelsen om
en stulen barndom

KLAS BERNHARD

Ebes
FÖRLAG

Innehåll

Förord	7
Katastrofen	13
Gudsfruktan	27
Avflyttningen	33
Hjärnskadnan	49
Barnhemsbarnet	54
Fosterbarnet	64
Sveket	73
Förnedringen	81
Faderskapet	96
Uppvaknandet	104
Kolonien	108
Pengarna	114
Mötet	127
Frigörelsen	133
Revanschen	137
Tågresan	144
Läroverket	148
Sjömanslivet	161
Ungdomslivet	172
Begravningen	181
Arkivet	186
Epilog	199

Förord

Jag hörde talas om att en ”utredning om vanvård i den sociala barnvården” påbörjats i november 2006. Socialdepartementets avdelning för offentliga utredningar sökte drabbade personer för intervjuer som underlag. Jag övervägde länge om jag skulle medverka och med min historia bidra till att kasta ljus över de oförrätter som i många fall drabbat oss som i barnaåren var omhändertagna för samhällsvård. Vi som varit helt beroende av denna tillsyn – eller brist på tillsyn – skulle berätta om våra minnen och upplevelser. Hur hade vi påverkats av de beslut som fattades – eller inte fattades – av de vuxna som påtagit sig rollen att vårda oss och sörja för att vi fick en bra start i livet?

Innan anmälningstiden gick ut i februari 2009 hade jag bestämt mig. Jag skulle vara med och för första gången någonsin berätta om min barndom. Drygt niohundra personer hade anmält sig vilket innebar att jag fick vänta ett och ett halvt år på att bli intervjuad.

Det bemötande jag fick från de engagerade i utredningen stärkte mig i mitt beslut och den 3 november 2010 satt jag på Stockholmståget tillsammans med min livskamrat och mitt stöd i livet – min fru.

I innerfickan hade jag en skriftlig motivering till mitt engagemang. Jag var osäker på hur jag skulle klara av intervjun och lyckas förmedla mina barndomsupplevelser. Den skriften får i sin helhet stå som bakgrund till den historia som jag sedermera nedtecknat och som nu har mynnat ut i denna bok.

Inlägg av Klas-Göran Johansson (460912-1951) i samband med intervju den 3 november 2010

Varför vill jag delta i en intervju som kommer att framkalla känslor som jag har undvikit under hela mitt liv?

- *Bidra till en undersökning som visar att myndigheterna misslyckats med att sörja för ensamlämnade barns väl och ve.*
- *Få upprättelse i frågor, som jag alltid undrat över beträffande min barndom, men aldrig ställt.*
- *Testa mina känslor när jag berättar för någon om min uppväxt.*
- *Kanske kan intervjun och samtalet ge lugn och ro i sinnet, och lätta på den ångest som följt mig i livet.*

Jag är fem år och det är sommar, 1952. Jag har inte fått träffa mamma, pappa eller min syster på hela sommaren. Jag längtar men trivs, och har det bra hos familjen på gården där jag placerats under sommaren, för ännu har jag aldrig upplevt elakheten.

Så en dag förändras livet. Från och med den dagen, i slutet av sommaren 1952, minns jag inget som jag är glad över och ju mer jag försöker hitta något glädjeämne så här i efterhand desto större blir min ångest över tio förlorade år. Ganska exakt tio år senare, i augusti 1962, föds jag igen och mitt verkliga liv börjar äntligen. Förlossningen går smärtfritt och efter några befriande timmar ombord på Norrköpingståget från Stockholm omhändertas jag på perrongen av barnavårdsnämnden.

Allt som sedan händer minns jag med glädje och livet har från den dagen gett mig kompensation i överflöd för de tio år som jag nu undrar över varför jag fick genomlida så!

Vem stal de tio åren mellan mitt femte och femtonde levnadsår? Vem ansvarar för att en femårig liten gosse, som försöker förstå att mamma sover och aldrig mer kommer att vakna, bryskt

blir överlämnad till en familj som han inte tidigare har mött, där kvinnan är fullständigt känslokall och mannen en tyrann och sadist. Båda är djupt frikyrkliga, och kräver med iskall disciplin att en femåring snabbt skall anpassa sig till ett liv i Herrans tukt och förmaning.

Hur kunde man senare låta en nioårig gosse, efter över ett år på barnhem, behöva komma tillbaka till det hem som helt känslokallt skickade i väg honom till barnhemmet utan att visa något intresse för honom under barnhemstiden?

Varför talade ingen med och lyssnade på denne olycklige individ? Varför tillät man sedan katastroffamiljen att flytta från Norrköping till Stockholm med gossen, och därmed kapa alla eventuella livlinor han hade med sin far, syster, mor- och farföräldrar, mostrar, fastrar, morbröder etc.

Borde inte barnavårdsnämndens personal kunnat dra slutsatser efter besök i hemmet att allt inte stod väl till? Ett barn som mellan sitt femte och femtonde levnadsår är helt utlämnat till myndigheternas ansvar och förmåga att se till barnets bästa, borde inte få sina behov av kärlek och omtanke utbytta mot stryk och oduglighetsförklaringar. Psykologer och experter borde kunnat ana hur en elvaåring mår vars olycka driver honom ut i skogen var och varannan dag, där han hade valt en plats varifrån han kunde se in i fönstren på hyreshuset där de lyckliga familjerna bodde för att få utlopp för sin sorg och ensamhet, och där få gråta ifred? Hur kunde man blunda för alla signaler som lämnades från både myndigheternas personal och andra personer i omgivningen som såg vad som försiggick?

Efter att ha studerat mina handlingar på Stadsarkivet i Norrköping har jag fått bekräftat att läkare härskar över liv och död – och deras beslut blir oemotsagda och efterlevda oavsett vad ”vanligt folk” tycker.

Olyckan att jag förlorade min mamma vid fem års ålder kan inte lastas någon. Att min far tog sitt liv när jag var tolv år, genom att gasa ihjäl sig, har jag ingen aning om ifall det hade

gått att förhindra. Det har heller ingen betydelse eftersom hans missbruk gjorde honom oförmögen att ta hand om mig och min syster under vår uppväxt.

Att jag däremot blev utsatt för myndigheternas godtycke och deras blinda förlitande på en barnpsykolog, som inte lyssnade på några signaler från folk omkring mig, är en tung börda jag burit med mig i livet. Som om inte sorgen och saknaden hos en föräldralös gosse vore nog placeras jag i ett inferno där stryk och disciplin stod på dagordningen. Det enda som fick mig att inte förlora förståndet, även om barnpsykologen försökte visa just det, var att under dessa tio olyckliga barnaår närde jag vetskapen om att jag en dag blir vuxen och fri! Det skedde den där dagen i augusti 1962 då jag ”rymde” från mina antagonist.

Min berättelse är inte upprättad för att inkassera sympati och bli någon att tycka synd om – i hela mitt liv har jag hållit den för mig själv för att undvika en stackars-sate-stämpel, och jag vinner inget på att avslöja min svarta tid i livet nu heller. Där- emot vill jag bidra till den utredning som nu görs om hur barn som drabbas av en olycka har blivit utsatta för något än värre genom myndigheternas brist på engagemang och insikt. Jag får blodet att koka i ådrorna än i dag när jag ser högutbildade och värtaliga socialtjänstemän, allt som oftast, göra korkade uttalanden, hänvisa till stela paragrafer och gömma sig bakom väl uttalade men känslökalla argument.

När ett femårigt barn förlorar sin mamma torde alla begripa, även under ett svenskt femtiotal, att man inte kan rycka det från sin tillvaro och placera det i en miljö som är raka motsatsen till vad det dittills upplevt.

Före katastrofen: Ett ganska vanligt arbetarhem med en syster att leka med, en mamma att få krama, en pappa som visserligen dricker för mycket och inte alltid är snäll mot mamma men alltid mot oss barn. Farmor, mormor, mostrar och fastrar m.m. gör livet bekymmerslöst och barnatryggt.

Efter katastrofen: En fullständigt ensam tillvaro övervakad av en känslokall kvinna som aldrig själv gett eller fått en kram eller klapp i hela sitt liv, och en manlig plågoande och sadist som med disciplin och straff skulle visa denne ogudaktige ynkrygg till unge vem som bestämmer och vad gudfruktighet innebär.

Örfilar och luggningar lämnade inga bestående spår, men såriga öron och randiga skinkor borde ansvariga myndigheter via hembesök ha upptäckt, i synnerhet om det skett direkt efter fosterhemsplaceringen.

I min personakt kan man läsa varierande rapporter från tjänstemän som varit inblandade i denne gosses väl och ve. Många skrivelser handlar om hur mycket ersättning som skall lämnas till den som tar sig an honom. Att hemmet är välstädat och att gossen oftast verkar snäll och artig är dokumenterat, men om gossens kärleksbehov står inget.

Här är gossen som kan berätta vad tio år utan en kram innebär. Han kan tala om hur tungt det är att bli utkommenderad i skogen för att hämta ris som han ska få prygel med. Han vet också hur det känns att tömma kroppen på tårar varje kväll innan han somnar.

Oddsens att han nu, snart femtio år efter sin egen befrielse, skall sitta här i någorlunda skick och samtala om den tiden är så små att man helt riktigt kan dra slutsatsen att livet ändå varit gott mot honom – men det är sannerligen inte tack vare myndigheterna!

Så visst är han otursdrabbad och ändå vid gott liv, men också bestulen på tio år av sitt liv!

Tollered i november 2010
Klas Johansson

Katastrofen

Det hade regnat hela dagen, ett stilla sommarregn som inte hade någon början och inte heller något slut. Inga skurar och inget uppehåll, bara ett lätt pågående duggregn vars doft av våta gröna blad, blöt mylla och fuktigt gräs fyllde varje andetag och fick naturen att blänka och gnistra. Doften skulle för alltid fylla gossen med ett stort vemod så snart den uppenbarade sig – eftersom den framkallade minnen om dagen då allt gick sönder.

Som femårigt sommarbarn på gården utanför Norrköping var dagarna så fyllda av lek och hyss, tillsammans med den jämnåriga Lena, att gossen knappast hade hunnit sakna sin syster, mamma och pappa. Han undrade inte ens varför han fick tillbringa sommaren på landet hos det omtänksamma och snälla paret, tant Karin och farbror Stig.

Varje morgon stod en ny dag och väntade på den trygga och aningslöse lille gossen, vars liv var präglad av all den kärlek och omtanke som tillkommer ett litet oskyldigt barn. Livet som ännu delvis låg i sin linda öppnade sakta och varsamt sina portar, lite i sänder, för varje ny dag.

Dagens blöta väder påverkade ingenting, gossen märkte det knappast, och tillvaron var lika sorglös och bekymmersfri som alla andra dagar, även om det just i dag behövdes en mörkgrön styv regnrock och gummistövlar som skydd mot vätan.

Just därför nappade det bara bättre från den lilla bryggan denna dag där gossen och Lena satte små ihoprullade blöta kulor av tant Karins kanelbullar på metkroken. Kamraterna låg på mage med sina huvuden över bryggkanten och vände spänt på att flötet skulle gunga till lite extra. De små

mörtarna och tusenbröderna samlades som vanligt i en hink full av vatten, innehållande stenar och växter likt ett akvarium. Alla de små fiskarna fick namn och blev ompysslade av gossen och hans kamrat. Vanligtvis släpptes de små livet tillbaka ut i friheten när leken var slut för dagen. Fiskarna brukade då först vara lite omtumlade av behandlingen och äventyret i hinken men stack sedan i väg ur deras händer med ett knyck.

Sommaren led mot sitt slut och det är ju bara i sagor som lyckan varar i evighet. Nu väntade en bister höst, med en helt annan verklighet, på den oskyldigt aningslöse lille gossen.

Den här dagen avbröts leken tvärt och fiskespön blev ligande på bryggan och fiskarna fick stanna kvar i hinken. Han blev inkallad på ett så bestämt sätt att han anade oråd. Vanligtvis blev de två barnen inropade med en anledning till varför. ”Maten är klar, kom in och ät. Tant Karin har bakat bullar, nu fikar vi. Nu får ni komma in från regnet innan ni blir genomblöta”, var de vanliga fraserna. Den här gången gavs ingen förklaring utan det lät mer som ett kommando.

Nu småsprang gossen och Lena upp mot mangårdsbyggnaden till den lilla bondgården. På gårdsplanen stod en stor svart bil vänd i färdriktningen vilket innebar att den stora mörka motorhuvun pekade mot de höga grindstolparna.

Gossen klev ur sina stövlar i hallen och fumlade efter kroken för att hänga upp sin regnjacka när man ropade på honom från finrummet.

”Klas-Göran, var snäll och kom hit så vi får tala med dig.”

Han förstod då att det var allvar, att något inte var bra, och lät den blöta jackan falla ned över stövlarna. Tystnaden var tät och obehaglig när han ljudlöst, med korta steg, böjt huvud och blicken fästad ned i golvet tassade in i rummet. Hans kamrat Lena, som brukade pladdra på för jämnan, fick order om att stanna i köket. Gossen lyfte nu försiktigt blicken och lät den vandra över den sammanbitna församlingen.

I soffgruppen framför de stora fönstren med altandörren på glänt satt tant Karin och farbror Stig och det lugnade honom. Men i den slitna länsstolen intill befann sig en okänd tant som såg allt annat än snäll ut i gossens ögon. Hennes blick syntes honom kall och ögonbrynen var målade i en V-formation som liknade vingarna på en slagfärdig rovfågel. Hennes mun var bara ett litet streck men den syntes väl eftersom den var markerad med ett skarpt rött läppstift. Hon ingav med sin oklanderliga dräkt och täta, korta men lockiga frisyr en stor respekt hos gossen.

Vem var hon och vad ville hon?

Vill du läsa hela?

Denna bok finns där böcker vanligen finns. Om ditt bibliotek eller bokhandel inte har den hemma kan du beställa hem den.

Du kan även beställa den direkt från Ebes förlag:

www.ebesforlag.se/store

Intet ont anande vaknar en femårig gosse om morgonen till sin kärleksfulla och bekymmerslösa tillvaro, men under dagen slår katastrofen till som en blixtnedslag från klar himmel. Gossen får möta ondskan och elakheten redan innan solen hunnit gå ned. Han får gråta sig till sömns i en träsoffa i ett okänt kök, omgiven av helt okända människor. Tillvaro är honom helt främmande och han förvandlas i ett slag till ett opersonligt nummer i en personakt i samhällets arkiv: Gosse B3275.

I denna roman får du följa gossens egen skildring över hur det gick till. Ta del av hans berättelse om tio år av förnedring och misshandel, men också hur han överlevde utan att tappa förståndet, trots att man försökte hävda just det. Läs också om hur livet gav honom tillräckligt med näring före katastrofen, för att kunna stå ut och inte låta sig kuvas. Följ med när han i unga år bestämmer sig för att själv ta kommandot över sitt liv och hur han varsamt bygger upp en tillvaro som blir till en sagolik seger och ett lyckligt liv.

Hade han varit extra besvärlig och i hennes ögon riktigt olydig, kanske tagit för lång tid på sig för något ärende han skulle utföra, beordrades han gå ut i skogen och bryta ris att pryglas med när "far" kom hem. Det hände att "far" blev som besatt och slog i vilt raseri tills "mor" slutligen skrek: "Sluta, det räcker nu, Martin, sluta nu innan du slår ihjäl honom!"

WOW!!!

Alltså, vilken gripande livshistoria som mynnar ut i en fantastisk roman och bok! Jag har slukat boken på fyra timmar. En röd tråd finns från början till slut. Lätt att följa med i handlingen. Den skulle även kunna användas som litteratur för blivande socionomer, förskollärare och lärare. Jag ser fram emot att se boken ute i bokaffärerna och på nätet!

Dragana Jevtic Grbavac
Lektor, Växjö Universitet

